

Volume 7, Issue 12, December 2020, p.197-214

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.2847>

ArticleHistory:

Received

12/10/2020

Received in revised form

14/12/2020

Available online

15/12/2020

MAJOR LOBBIES AND THEIR ACTIVITIES IN THE USA

ABD'DE BAŞLICA LOBİLER VE FAALİYETLERİ¹

**Ahmet TUNÇ²
Kamil GÖKSEL³**

Abstract

It is possible to say that lobbying has become synonymous with the USA because of the emergence of lobbying within the political system of the United States of America (USA) and its preservation by improving its existence until today. Lobbies stand out with their active participation in decision-making processes. Especially their activities on the legislature stem from their active participation in law-making processes. These involvements are not only due to a good communication network with decision makers, but also from the benefits of the reports and information provided to them by the lobbies. Because it is not possible for decision makers to have detailed information about every issue, because elected decision makers have more control over the problems of electoral districts and may not have information about the scope and details of other regions or international problems. Lobbying, which emerged and found a place for itself in the US political system, has evolved into an area where local and foreign lobbies carry out "lobbying activities". The activities of local lobbies have become organizations from which other countries and institutions receive services, usually through the professional lobbyists of the hired lobby companies. Although some of the foreign lobbies have chosen the professional service method, some of them carry out lobbying through their own organizations. In this study, foreign lobbies and their activities have been tried to be discussed, and the activities of the main lobbies in the USA on the legislature are mostly emphasized while their activities on the executive are also examined.

Keywords: USA, Lobbies, Lobbying

Özet

Lobiciliğin Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) siyasal sistemi içerisinde ortaya çıkması ve günümüze kadar varlığını geliştirerek koruması nedeni ile lobiciliğin adeta ABD ile özdeşleştiği görülmektedir. Çalışma alanları kamuoyu oluşturmak veya karar alıcıları etkilemek olan lobiler, karar alma

¹Çalışma 2020 yılında KSU SBE'de kabul Edilen *ABD'de Lobicilik Faaliyetleri ve Türkiye'de Uygulanabilirliği* Yüksek Lisans Tezinden üretilmiştir.

²Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, SBKY, ahmetmalatyatunc@gmail.com, Orcid Id: 0000-0003-0106-2599

³ Uluslararası İlişkiler Bilim Uzmanı, kmlgksl@gmail.com, Orcid Id: 0000-0001-6591-555X

süreçlerine etkin katılımları ile öne çıkmaktadırlar. Özellikle yasama organı üzerindeki faaliyetleri yasa yapma süreçlerine etkin katılımlarından kaynaklanmaktadır. Bu katılımlar karar alıcılarla kurulan iyi bir iletişim ağının yanı sıra, lobilerin onlara sağladığı rapor ve bilgilerin kendilerine olan faydalarından da kaynaklanmaktadır. Zira karar alıcıların her konu hakkında detaylı bilgi sahibi olması mümkün değildir, zira seçimle işbaşına gelen karar alıcılar, seçim bölgelerinin sorunlarına daha fazla hâkim olmakta, başka bölgelerin veya uluslararası sorunların kapsam ve detayları hakkında bilgi sahibi olmayabilmektedirler. ABD siyasi sistemi içerisinde ortaya çıkan ve kendisine yer bulan lobicilik, yerli ve yabancı lobilerin “lobi faaliyetlerini” yürüttüğü bir alana evrilmiştir. Yerli lobilerin faaliyetleri genellikle kiralanmış lobi şirketlerinin profesyonel lobicileri aracılığı ile, diğer ülkelerin ve kurumların hizmet aldığı kuruluşlar haline gelmiştir. Yabancı lobilerin bir kısmı profesyonel hizmet alma yöntemini seçmiş olsa da bir kısmı da lobiciliği kendi kuruluşları aracılığı ile yürütmektedirler. Bu çalışmada ; ABD’de de yabancı lobiler ve faaliyetleri ele alınmaya çalışılmış, ABD’de faaliyet gösteren başlıca lobilerin yasama üzerindeki faaliyetleri üzerinde yoğunlukla durulurken yürütme üzerindeki faaliyetleri de incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: ABD, Lobiler, Lobicilik.

GİRİŞ

ABD’de birçok lobi firması bulunmaktadır. Bunlar müşterilerine istedikleri konularda hizmet sunabilecek insan ve bilgi kaynağına sahip durumda olan şirketlerdir. Müşterilerine karşı sundukları bilgi ile hizmet vermektedirler. Ağırlıklı çalışma alanları içerisinde yasa yapmanın mutfağı olan yasama organları yani meclisler bulunur. ABD’de Kongreye sundukları raporlarla gelir giderleri belgelenebilir olan lobi firmaları başarı oranlarına bağlı olarak daha fazla müşteri çekebilmektedir. Lobi firmaları gelen müşterilerine göre hizmet verirken bunun dışında sadece kendi davalarını savunmak için kurulan lobilerde bulunmaktadır. Bunlar; Ermeni Lobisi, Yahudi Lobisi, Türk Lobisi, Rum Lobisi, Arap Lobileri gibi sayılabilir. Ancak bu lobiler de kolektif lobicilik gereği lobi şirketleri ile iş birliği yapmakta ya da bilgi satın almaktadırlar. Bu lobileri yabancı lobiler olarak nitelendirmek mümkündür. ABD’de 2020 yılı itibariyle en çok tercih edilen lobileri;

Tablo 1. En Popüler Lobi Firmaları

Lobi Firmaları	Toplam
Akin Gump et al	\$11.380.000
Brownstein Hyatt et al	\$10.995.000
Squire Patton Boggs	\$66.500.00
Cornerstone Government Affairs	\$62.500.00
Holland & Knight	\$62.400.00
BGR Group	\$60.300.00
Ballard Partners	\$52.100.00
Invariant LLC	\$48.100.00
K&L Gates	\$47.700.00
Capitol Counsel	\$44.500.00
Forbes Tate Partners	\$44.100.00
Mehlman Castagnetti et al	\$42.260.00
Covington & Burling	\$40.100.00
Peck Madigan Jones	\$38.600.00
Cassidy & Assoc	\$38.300.00
Crossroads Strategies	\$37.800.00
Van Scoyoc Assoc	\$37.400.00
American Continental Group	\$36.600.00
Alpine Group	\$34.800.00
Thorn Run Partners	\$34.100.00

Kaynak: (opensecrets.org (1), 2020).

Tablo 1’de belirtilen lobi firmalarından bazılarını detaylı biçimde ele alınması önem arz etmektedir. İlk sırada yer alan Akin Gump et al firması 2020 yılında 212 müşteri tarafından kiralanmıştır. Bunların içerisinde yiyecek, ilaç sanayi, otomotiv sektörü,

havayolu firması, Hindistan hükümeti, tütün, Telekom, sigorta, deniz taşımacılığı, alkol üreticisi gibi birçok alanda firmalara hizmet vermiştir. 68 lobiciyi istihdam eden firmada 3 eski kongre üyesi bulunmaktadır. Üç eski kongre üyeleri; Vic Fazio, Ileana Ros Lehtinen, Lamar Smith’tir. Listenin ikinci sırasında bulunan Brownstein Hyatt el al firması ise 54 lobiciyi istihdam etmektedir, bunlardan bir tanesi eski kongre üyesi Edward Royce’dır. Eczane, hukuk büroları, emlak şirketleri, bankalar, sigorta, kumarhane insan hakları, petrol, elektrik şirketleri, eğitim gibi birçok alanda hizmet vermiştir. Üçüncü sırada yer alan Squire Patton Boggs ise toplamda 52 lobiciyi istihdam etmektedir, bunlardan 4 tanesi eski kongre üyesidir. Bunlar; John Breaux, Jack Kingston, Trent Lott ve Bill Shuster’dır. Madencilik, savunma, yiyecek içecek, enerji, demiryolları, çelik sanayi, kamu çalışanları gibi birçok alanda hizmet vermektedir (opensecrets.org (1), 2020).

Tabloda da anlaşıldığı üzere lobi şirketlerinin kazançları diğer sektörlere nazaran çok daha yüksektir. Eski kongre üyelerini de içerisinde barındıran kongre şirketleri kongre üyelerinin şahsi bağlantılarını ve tecrübelerini de kullanarak faaliyetlerinde başarıya ulaşmayı hedeflemektedir, opensecrets.org internet sayfası üzerinden erişilebilen lobi faaliyetleri detaylı biçimde incelendiğinde talebin her geçen gün arttığını söylemek mümkündür.

Ayrıca aynı kaynakta başkanlar döneminde görev verilen lobiler de görülmektedir. Bunlara örnek verecek olursak; Rebeckah Freeman Adcock ziraat alanında kıdemli danışman, Byron Anderson çalışma bölümü özel asistanı, Sarah Arbes sağlık ve insan hizmetleri bölümü yasama asistanı, Richard Aşooh sanayi ve güvenlik bürosu ticaret sekreter yardımcısı, Christopher Averill genel hizmetler yönetimi bölge danışmanı, Stewart Berber ticaret temsilciliği genel müdür, Kenneth Barbic ziraat bölümü kongre ile ilişkiler sekreter yardımcılığı, Riley Barnes başdanışmanlık, Peter Barrett uluslararası ticaret idaresi kıdemli danışmanlığı, John Barsa ABD uluslararası kalkınma ajansı yardımcı yöneticiliği, Erika Baum ulaştırma bakanlığı yönetici sekreter asistanlığı, Ryan Canfield beyaz saray başkan özel asistanlığı, Chris C. Cox beyaz saray yasama işlerinden sorumlu yardımcılığı ve daha sayılabilecek onlarca lobinin başkan tarafından çeşitli atama bulunmaktadır (opensecrets.org, 2020).

Sayılan şirketler lobi alanında profesyonel hizmet veren kuruluşlardır. Ancak bu lobi şirketleri belirli kitlelerin hizmet alabildiği gibi bunlar dışında da lobiler bulunmaktadır. Bu lobiler gelen müşterilerine hizmet vermek yerine temsil ettikleri sınıf, zümre, ulus veya devlete hizmet vermektedir. Bunlara yabancı lobiler denilmektedir, üstte sıralanan lobiler ise herkesin ücrete binaen hizmet alabildiği şirketlerdir. Çalışmada ABD’de faaliyet gösteren lobilerin “yabancı lobiler” olarak nitelendirilen kısmı ele alınacaktır. Bunlar; LGBT Lobisi, Ermeni Lobisi, Yahudi Lobisi, Türk Lobisi, Rum Lobisi ve Arap Lobileridir.

Bu çalışma; lobilerin günümüzde artan önemi ve genel olarak en çok lobi faaliyetlerin gerçekleştiği ABD özelinde faaliyet gösteren lobiler ele alınarak, bunların çalışmalarını için yapılmıştır. Bu araştırmada betimsel ve tarihsel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. ABD’de faaliyet gösteren başlıca lobilerin yasama üzerindeki faaliyetleri üzerinde çoğunlukla durulurken yürütme üzerindeki faaliyetleri de incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmayla birlikte ortaya koyulmak istenen ise, ABD’de en etkin ve bazı diğer lobiler ve onların faaliyetlerini irdelemeye çalışmaktır.

LGBT Lobisi

Cinsiyet kavramı TDK’ya (sozluk.gov.tr, 2020) göre; erkekle dişi ayırt ettiren yaratılış özellikleri olarak nitelendirilmektedir. Toplumsal cinsiyet ise cinsiyeti olan bir bedene kabul ettirilmiş bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak LGBT bireyleri bunu bir dayatma olarak görmekte ve cinsel yönelimlerini ya da kimliklerini duygusal anlamda hissettikleri çekime göre doğal bir biçimde oluştuğunu ifade etmektedir. 1948 yılında araştırmacı Alfred Kinsey’in çalışmasına göre eşcinsel aktivitenin ABD’nin kadın ve erkek vatandaşları arasında oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. 19 ve 20. yüzyıllarda psikoloji alanında yapılan çalışmalar eşcinselliği akıl hastalığı olarak tanımlamış, ancak 1973’te Amerikan Psikiyatri Derneği (APA) eşcinselliği akıl hastalığı olarak nitelemekten çıkarmıştır. 1993 yılında Dünya Sağlık Örgütü eşcinselliği uluslararası hastalık sınıflandırmasından çıkarmıştır (World Health Organization 2020).

LGBT açılım olarak lezbiyen, gay, transseksüel, biseksüel ve bunlara ek olarak interseks'tir, bu sayılan tüm cinsel sınıflandırmalar ise bu gruplar ise homoseksüel olarak diğerleri ise nitelendirilmektedir (Fredriksen, 2014). LGBT eşcinsel hakları mücadelesinde kullanılan bir çatı kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk zamanlarında GLBT olarak nitelendirilen örgütlenme daha sonrasında LGBT olarak güncellenmiştir. İlk olarak örgütlenmeleri 1985 yılına dayanmaktadır. San Francisco'da Eric Garber, Jim Gordon, Terry Henderling, Ellen Klages, Greg Pennington ve Willie Walker kurucu ortakları tarafından yapılan bir toplantıda GLBT olarak ortaya çıkmıştır. Bu topluluk hızla örgütlenerek çeşitli bildirimler, el kitapları yayınlamaya toplumdaki destek ve hoşgörü görülmesine yönelik çalışmalar yapmışlardır. Tabii ki bu sırada birçok farklı STK'da bu alanda faaliyet göstermektedir. Bu çalışmalar neticesinde 1989 yılında San Francisco belediye başkanı Art Agnos Haziran ayını eşcinsel ve lezbiyen ayı olarak ilan etmiştir. Daha sonrasında topluluk çalışmalarını San Francisco dışına da taşımak için adını Kuzey Kaliforniya Gay ve Lezbiyen Tarih Derneği olarak değiştiriyor ve faaliyetlerine devam ediyor. 1999 yılına geldiğimizde GLBT adını LGBT olarak güncellenmiş, bu sayede toplumun tüm cinsel kimlik çeşitliliğini yansıtacağı düşüncesi ile çalışmalarına devam etmiştir (GLTB Tarihi, 2020).

LGBT'nin bir **baskı grubu** olarak ortaya çıkması yukarıda sayılan süreçler neticesinde olmasına karşın toplumun bir kesimi tarafından destek alınırken bir kesimi tarafından desteklenmemiş son derece kötü faaliyetler olarak nitelendirilmiştir. Özellikle muhafazakâr kesim tarafından bu eylemler kınanmış, çeşitli dini dernekler LGBT'nin sapkınlık olduğunu öne atarak lanetlendiğini dolayısıyla normal olarak nitelendirilemeyeceğini ifade etmişlerdir (Noga-Styron vd, 2012:381). Bu tür düşüncelerle mücadele etmek isteyen baskı grubu ise 1978 yılında Uluslararası Lezbiyen ve Eşcinsel Derneği'ni (ILGA) kurarak uluslararası kamuoyunun ilgisini çekmeye çalışmıştır, ILGA'nın eylemlerinde özellikle BM ve AB üzerinde etkili olduğu söylenilebilir (Swlebel, 2009: 23).

Azınlık stresi teorisine göre cinsel azınlıkta olanlar, ayrımcılık, dışlanma, kronik stres, gündelik hayatta karşılaşılan zorluklar gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır (Russell ve Fish, 2016, annualreviews.org). Dolayısıyla bu grup üyeleri daha fazla kenetlenmekte kendileri ile ilgili sorunlara karşı daha hassas yaklaşarak karar alıcıları ciddi baskıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Özellikle çok uluslu şirketlerin, yönetimlerinde olan LGBT mensupları sorunlarını kamuoyuna iletmek ve karar alıcılar üzerinde baskı oluşturmak konusunda daha başarılıdır. Örneğin Apple CEO'su Tim Cook eşcinsel olduğunu açıklayarak çıkan yeni ürünlerde AIDS ile mücadele için özel kampanyalar düzenlemektedir (chip.com.tr, 2020; cnnturk.com, 2020).

LGBT lobisinin uluslararası girişimleri sonucunda eşcinsel evliliği yasal statü altına alması en büyük faaliyetlerinden birisi konumundadır. 2001 yılında ilk olarak Hollanda'da eşcinsel evliliğin yasallaşması ile başlayan süreç, Obama'nın başkan olduğu 2015 yılında ABD'de serbest bırakılması ile etkisini göstermiştir (bbc.com, 2020). Dönemin başkanı Obama sosyal paylaşım platformu Twitter'da Yüce Mahkeme'nin verdiği karar ile ilgili şu açıklamayı yapmıştır; Gay ve lezbiyen çiftlerde herkes gibi evlenme hakkına sahip olacaktır, bugün eşitlik yolunda büyük bir adım atılmıştır diyerek onlara verdiği desteği dile getirmiştir (twitter.com (1), 2020). İkinci döneminin sona gelmesinden dolayı demokrat partinin yeni adayı olan Hillary Clinton ise yaptığı paylaşımında kararı tarihi bir zafer olarak nitelendirdi ve profil resmine LGBT'yi temsil eden gökkuşağı renklerini koyarak desteğini belirtmiştir (twitter.com (2), 2020).

LGBT bireylerinin en fazla ses getirecek nitelikte organizasyonları ise onur yürüyüşü adını verdikleri, tüm üyelerin bir araya gelerek farkındalık oluşturmak üzere yaptığı yürüyüşlerdir. 28 Haziran 1969 tarihinde New York'ta Stonewall Inn isimli barda baskıya ve gördükleri şiddete daha fazla dayanamayan eşcinseller ayaklanarak üzerlerinde baskı kurmak isteyen polisleri bara hapsedmiştir. Dört gün boyunca sokaklarda çatışmalar yaşanmış ve eşcinseller tarafından eylemler yapılmıştır, LGBT üyeleri bu olayı mücadelelerinin dönüm noktası olarak dünyanın her bir yanında kutlamaktadırlar. Grup üyeleri bu eylemin hakları adına verilen mücadelenin bir sembolü olarak görmektedir.

Onur Haftasında düzenledikleri yürüyüş her yıl haziran ayında dünyanın birçok şehrinde düzenlenmektedir (Aşçı, 2013 :36).

ABD'de LGBT lobileri ise American Unity Fund, Human Rights Campaign, National LGBTQ Task Force, Palm Center, LGBTQ Victory Fund, Equality Federation, L PAC, Gill Foundation, Woman Vision, Los Angeles LGBT Center, Servicemembers Legal Defense Network, Log cabin Republicans, Gay Lesbian Victory Fund, National Gay Lesbians Task Force olarak sayılabilir. Bu lobilerin yasama organı üzerindeki etkileri özellikle Obama'nın başkan olduğu dönemde kendisini göstermektedir. Obama'nın seçim kampanyasına 7,5 milyon dolar yardım yapan LGBT kuruluşları Obama döneminde eşcinsel evliliğe izin verilmesi ile en büyük başarısını elde etmiştir Obama ilk eşcinsel ABD kongre üyesini kendi döneminde yasama organına kazandırmıştır (opensecrets.org, (2) 2020). Baskı grubu olarak varlığını sürdüren LGBT yasama organı üzerinde ciddi etkiye sahiptir. Birçok kongre üyesi onur haftasını kongre oturumlarında gündeme getirmekte, LGBT üyelerine karşı desteklerini dile getirmektedir (congress.gov, 2020). LGBT lobisinin seçim kampanyalarında özellikle destekledikleri kesimin demokratlar olduğu dikkat çekmektedir. Bunu bir tablo ile gösterirsek;

Tablo 2. LGBT Lobisinin Seçim Kampanyalarına Yıllara Göre Bağışları

Yıl	Toplam Katkı	Bireysel Katkılar	PAC'lerin Katkıları	Dışardan Gelen Para	Cumhuriyetçilere Bağış	Demokratlara Bağış
2020	4.278.912\$	3.278.640\$	951.090\$	49.182\$	21.593\$	3.697.859\$
2018	2.662.523\$	869.552\$	1.575.269\$	217.702\$	16.172\$	2.419.866\$
2016	3.901.327\$	2.038.814\$	915.764\$	946.749\$	52.908\$	2.911.670\$
2014	1.665.034\$	426.446\$	1.120.439\$	118.149\$	88.898\$	1.457.987\$
2012	6.813.820\$	1.396.267\$	1.009.961\$	4.407.592\$	139.753\$	2.259.475\$
2010	1.341.322\$	358.133\$	983.189\$	0	64.358\$	1.275.784\$
2008	1.680.290\$	422.593\$	1.247.697\$	10.000\$	76.442\$	1.603.848\$
2006	2.042.431\$	1.096.622\$	945.809\$	0	130.363\$	1.889.090\$
2004	2.423.823\$	1.061.299\$	1.362.524\$	0	152.776\$	2.269.022\$
2002	2.433.833\$	670.803\$	1.266.880\$	496.150\$	269.970\$	2.161.313\$
2000	2.503.352\$	851.089\$	1.146.263\$	506.000\$	211.736\$	2.289.616\$

Kaynak: (<https://www.opensecrets.org/industries/totals.php?cycle=2020&ind=J7300>, 2020).

Tablo incelendiğinde ilk göze çarpan ise LGBT lobilerinin Demokrat Parti adaylarının seçim kampanyalarına gösterdiği desteğin açık ara fazla olmasıdır. Bunda özellikle Cumhuriyetçi adayların daha muhafazakâr profilde olmalarından kaynaklıdır. Tabloda açıklanması gereken bir konu ise PAC'tir, bir konuya destek vermek isteyen ABD vatandaşları toplanarak siyasi eylem komitesi oluştururlar, bu komite yapılan kampanya neticesinde bağış toplayabilir ve topladığı bağışı bir adayı ya da partiyi desteklemek için bağışlayabilir. Dolayısıyla olarak PAC'ler kurulduğu ve topladığı bağış neticesinde bir etki bırakabilecektir. Tabloda bir başka önemli husus ise 2012 yılının LGBT lobileri için daha fazla öne çıkmanın yaşandığını söylemek mümkündür. Son 20 yılın en fazla kampanya parasını toplayarak demokrat parti adaylarına destekte bulunduğu açıkça görülmektedir. Bunda dönemin başkanı Obama'nın LGBT hakları ile ilgili konuşmalarının ve 2009 yılında başkan seçildiğinde LGBT üyelerine karşı yaptığı yapıcı konuşmaların ve politikaların etkisinin olduğunu söylemek mümkündür. Son 20 yıl verilerinde daha etkin bir görünüm sergileyen LGBT lobisi hem bireysel katkılar hem de PAC'lerden gelen bağışlarla hem kampanyaları desteklemekte hem de lobi faaliyetlerine devam etmektedir.

ABD'de 2020 kasım ayında gerçekleşecek seçimler öncesinde LGBT üyeleri adaylar üzerinde düşünürken Demokrat ve Cumhuriyetçi Parti adaylarından karşılıklı olarak hamleler gelmektedir. Ancak Cumhuriyetçi Partinin adayı mevcut Başkan Trump sağlık sektöründe cinsel ayırımın sadece kadın ve erkek olarak nitelendirilmesi gerektiği kararını imzalamıştır (11.03.2020, www.haberturk.com). Demokrat Partinin başkan adayı Joe Biden ise sosyal medya ağı Twitter üzerinden yaptığı paylaşımında LGBTQ+ insan haklarıdır ve artık onun dönemidir diyerek LGBT üyelerine karşı desteğini yinelemiştir (twitter.com (3), 2020). Ülkenin en önde gelen LGBT dernekleri ise; The Lesbian, Gay, Biseksüel& Transgender Community Center, LGBT+, LGBT Foundation, Equality PAC, GLBT, Human Right Campaign olarak saymak mümkündür Üye sayıları ile ilgili kesin bilgi olmamasına karşın sayılarının ve faaliyetlerinin her geçen gün arttığı gözlemlenmektedir.

Çeşitli cinsel azınlıkları nitelendirmek için kullanılan LGBT'ye ek olarak 21. y.y itibariyle Q eklenmiştir. Bu grup cinsel yönelimleri konusunda kararsız veya henüz tercih yapmamış olanları nitelendirmek anlamında questioning'i nitelemek için eklenmiştir. Aynı dönemlerde doğuştan gelen çift cinsiyetlileri de temsil etmesi için I eklenmiştir. Bu Intersex grubunu temsil için eklenmiştir. Hepsinin aynı çatı altında birlikte temsil edildiğini göstermek için ise ally'nin a'sı eklenerek LGBTQIA halini almıştır. Birçok kişi gönüllü aktivist olarak bu çatı altında faaliyet göstermektedir (nytimes.com (1), 2020).

Ermeni Lobisi

Dünya savaşlarının ardından Ermeni sorununun gündeme gelmesi ile Ermeni Diasporası harekete geçerek dünya kamuoyuna sorunlarını anlatmaya başlamıştır. Savaş öncesinde ABD'de kurulan Ermeni destekçisi durumunda olan sivil toplum kuruluşlarına da rastlamak mümkündür. Bunlar; 1894'te Boston merkezli kurulan Birleşmiş Ermenistan Dostları (United Friends of Armenia), 1895'te Washington merkezli Ermeni Sevenler Derneği (Phill-Armenic Association) ve 1895'te New York'ta kurularak faaliyetlere başlayan Ulusal Ermeni Yardım Kurulu (National Armenian Relief Committee) en etkin olanlarıdır. Ermenilerin Hristiyan olmasından dolayı kurulan bu örgütler ilk olarak dini STK'larla iletişim içerisinde hareket etmiş, ilişkilerini sağlamlaştırma yoluna gitmiştir. Kuruldukları şehirlerde iş adamlarının desteklerini de alarak ABD çıkarları ile ABD'de ikamet eden Ermenilerin çıkarlarının aynı doğrultuda olduğu düşüncesini yaymaya çalışmıştır (Mazıcı, 2005:73).

Ermeni lobisinin tek faaliyet gösterdiği yer ABD değildir, birçok ülkede Ermeni Ulusal Komitesi bulunmakta ve faaliyet göstermektedir (Budak, 2007:104). Ermeni lobisi Yahudi lobisinin ardından ABD'de en etkin ikinci lobi olarak nitelendirilmektedir. ABD'de yaşayan Ermeniler büyük çoğunluğu Osmanlı'nın dağılma sürecinde göç ederek vatandaşlık almış kişilerden oluşur. Ermeni diasporasının önderliğinde yürütülen lobi faaliyetlerinin en önemli hedefi başta faaliyetlerinin en yoğun olduğu ABD olmak üzere 24 Nisan tarihini Ermeni soykırım anma günü olarak kabul edilmesini sağlamaktır. Bu konu Ermeniler için o kadar önemlidir ki içlerinden bir Ermeni soykırımı inkâr etse o kişi Ermeniler arasında aforoz edilebilir. Dolayısıyla Ermeni Diasporasının soykırım meselesini gündemden düşürmemek, bunu uluslararası kamuoyuna kabul ettirmek adeta tek görevidir. Aslında soykırım konusunun Ermenileri bir arada tuttuğunu söylemek mümkündür, bu konudan dolayı kültürel kayıp yaşamaksızın birbirlerine kenetlenen Ermeniler ve Ermeni kültürü varlığını devam ettirmektedir (Ürek ve Doğan, 2011: 75).

1970'lerden itibaren ABD'de varlık gösteren Ermeni Lobisi, 1984 yılına tüm Ermeni STK'ların birleşmesiyle Amerikan Ermeni Asamblesi adı altında birleşmişlerdir. Bu birleşmenin ardından daha etkili olmaya başladığı gözlemlenmiştir. Ermeni lobisinin ABD'de 1 milyona yakın üyesi bulunmasına karşın batı kültürüne ait bir topluluk olmamaları ve kiliselerinin ayrı olması nedeniyle Amerikan toplumu ile kaynaşması Yunan lobisinin desteği ile olmuştur. Ancak bunlara karşın Ermeni lobisinin çok iyi örgütlenmiş, organize edilmiş, yeterli insan ve para kaynağına sahip olduğunu, ayrıca grass-roots desteğini alarak faaliyetlerine devam ettiğini ve bundan dolayı faaliyetlerinde daha başarılı olduğunu söylemek mümkündür. ABD'de faaliyet gösteren Ermeni Lobileri; Amerika Ermeni Asamblesi (AAA), Amerika Ermeni Ulusal Komitesi (ANCA), Armanian Network of America, Armanian American Action Committee (ARAMAC), Armanian Bar Association, ARMENPAC, Armanian Relief Society, Armanian Missionary Association'dir (Arı, 2015:318).

Sayılan lobiler arasında en etkin olan Amerika Ermeni Ulusal Komitesi (ANCA) özellikle Washington'da faaliyet göstermektedir, bunun yan kolları görünümünde olan iki kuruluş ile etkinlik ve faaliyet alanlarını genişletmektedir. Bunlar Armenian National Western Region (ANC-W), Armenian National Committee Eastern Region (ANC-ER)'dir. Bunların faaliyetlerinin yanı sıra Amerika Ermeni Asamblesi (AAA), "Ermenistan Daily News Raporu" gibi aylık yayınları ile lobi faaliyetlerini kamuoyuna duyurmaktadır. Rum ya da diğer adıyla Yunan Lobisinin desteğini de alan Ermeni Lobisi, Ermeni Çalışma ve Araştırma Merkezlerinin koordinesinde yürütülen faaliyetleri kongre üzerindeki güçlerini

arttırmaktadır. Yunan lobisinin yanı sıra birçok uluslararası örgütte Ermeni lobilerine destek vermektedir bunlar; Uluslararası Af Örgütü, Uluslararası İnsan Hakları Örgütü’dür. Ermeni lobileri federe birimlerin birçoğunda 21 gazete, 17 dergi, 188 bülten, 25 radyo kanalı, 10 televizyon programı ile çalışmalarına devam etmekte, halk desteğini kazanmak için gayret göstermektedir. Tüm çalışma motivasyonlarının soykırıma uğradık iddiasını kabul ettirmek olduğu görülmektedir (Budak, 2007:105).

ABD’de bulunan Ermeni kuruluşlarının etkinlikleri özellikle 1990’lardan itibaren artış göstermiştir, bunda hem kuruluş sayılarının fazla olması hem de üye sayılarının 1 milyona yakın olmasının etkisi olmaktadır. Ermeni lobisinin yıllık harcamalarının 40 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Özellikle ANCA’nın kongreyi etkilemek için her türlü aracı kullanarak faaliyet gösterdiği görülmektedir. 1994 yılında yasamaya yönelik faaliyetler kapsamında bu örgüt Ermenistan’a lojistik koridor açılması için Türkiye ve Azerbaycan’a yönelik yaptırım uygulanması tasarısını temsilciler meclisinden geçirmesine karşın senato dış ilişkiler komitesinden onay olamayarak başarısız olmuştur. Daha sonra H.R 4426 sayılı yasanın çıkarılmasını sağlayarak Ermenistan’a 75 milyon dolar yardım yapılmasını sağlamıştır (Arı, 2015: 321). Ayrıca kongrede birçok dostluk grubu bulunmaktadır, şu an kongre çatısı altında 130’u aşkın Ermeni dostluk grubu bulunmaktadır, bu sayede Ermenistan ve ABD ilişkilerinde ivme kazanılmasının önü açılmak istenmektedir (Gülbaş,2007:168).

ABD dışarısında da diasporanın plan programına uygun biçimde hareket eden Ermeni lobisi birçok ülkede soykırımı kabul ettirme çabası içerisindedir. 1965 Uruguay, 1982 Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, 1993 Arjantin, 1995 Rusya Federasyonu, 1996 Kanada, Yunanistan 1996, Lübnan 1997, Belçika 1998, İsveç 2000, İtalya 2000, Vatikan 2000, 2001 Fransa, İsviçre 2003, Slovakya 2004, Hollanda 2004, Venezuela 2005, Litvanya 2005, Polonya 2005, Şili 2007, Bolıvy 2014, Çek Cumhuriyeti 2015, Avusturya 2015, Brezilya 2015, Suriye 2015, Almanya 2016 yılında kabul etmiştir (26.04.2020, www.ntv.com.tr). ABD’de ise Temsilciler Meclisinde 29 Ekim 2019 Tarihinde yapılan oylamada 405 evet oyuna karşılık 11 hayır oyuyla meclisten geçen karar kongrenin oluru ile tanınmış oldu (aa.com.tr, 2020).

ABD’de faaliyet gösteren iki Ermeni lobisi AAA ve ANCA her ne kadar rekabet içerisinde olsa hatta zaman zaman fikir ayrılıkları yaşasa da Ermenistan’ın kalkınması ABD’den Ermenistan’a ekonomik yardımın ulaştırılması Dağlık Karabağ’ın Ermeni toprakları olduğunu ve Ermenistan hakimiyetinde kalması gerektiğini kabul ettirmesi, soydaşlarının haklarının savunulması, kültürlerinin her anlamda muhafaza edilmesi, tanıtılması ve yeni nesillere aktarılması için bu noktalarda birleşmektedirler (Özocak,2014:3492).

Ermeni diasporasının en fazla çabaladığı ve Ermeni lobisinin de bu doğrultuda faaliyet gösterdiği konu Dağlık Karabağ meselesidir. Kendilerinin internet sitelerinde ifade ettiklerine göre; 1921 yılında dönemin Sovyet lideri Joseph Stalin tarafından keyfi bir biçimde Ermenistan’dan alınan bölge Azerbaycan yönetimine dahil edildi, ancak bunun bir böl-yönet stratejisi olduğunu düşünmektedirler (anca.org, 2020). Hatta bazı görüşlere göre Sovyetler birliğinin yıkılmasının ana sebebi Karabağ sorunudur, bu konu hakkında karar veremeyen Sovyetler Birliği zayıfladığını siyasi olarak da ortaya koymuş oldu (Perinçek, 2014: 46). Dolayısıyla Ermeni toprakları olduğunu iddia ettikleri Dağlık Karabağ’ın Ermeni toprağı olarak kalması için ABD ve BM’de faaliyet göstermektedirler.

1988 yılında Ermenilerin Sovyetler Birliği’nde gösterdiği faaliyetlerin asıl amacı Dağlık Karabağ bölgesini sınırları içerisine dahil edebilmektir, ancak bu isteklerine Sovyetler Birliği dağılmadan ulaşamadılar. Sovyetler Birliğinin dağılmasının ardından Dağlık Karabağ bölgesini yani Azerbaycan topraklarının %20’sini işgal eden Ermenistan 1 milyon Azerbaycan vatandaşını kendi ülkelerinde mülteci konumuna düşürmüştür (Yılmaz, 2013:79). İşgalden ve savaştan etkilenen Azerbaycan vatandaşları adeta tüm enerjilerini bu konu için harcamalarına karşın dünya bu duruma sessiz kalmaktadır (Şahtahtı, 2015:96).

Konu ile ilgili BM ve AGİK girişimlerde bulunmuş, bu girişimlerin sonucunda BM Güvenlik Konseyi aldığı 822, 853, 874 ve 884 sayılı kararları ile Ermenistan’ın işgal ettiği tüm Azerbaycan topraklarından şartsız ve bir an önce çekilmesini talep etmiştir (Quliyev, 2013:

134). Ayrıca Ermenistan Dağlık Karabağ'ı işgali sırasında AB ve ABD'de faaliyet gösteren Ermeni Lobilerinin maddi desteğini de alarak Hocalı'ya saldırı düzenledi. Bu saldırı sırasında 613 Azerbaycan vatandaşı katledildi, 487 yaralandı ve 1275 kişi de esir düştü. Ermeni Lobisinin gücü sayesinde bu konu gerek ABD gerekse AB tarafından yok hükmünde sayılmaya devam etmektedir (Mehmetov,2009:706).

1985'ten günümüze faaliyetlerine devam eden Ermeni Lobisi ABD'nin yasama organı olan Kongreye yönelik faaliyetlerine devam etmektedir. Ermeni sorunu meselesi dramatik bir biçimde kelime oyunları ile ifade edilmeye çalışılmakta, konunun adeta bir hilal-haç çatışması olduğu fikrini kongre üyelerine karşı ifade etmektedir. Dolayısıyla Ermeni Lobisinin dini duyguları sömürerek Türkiye'ye karşı bir dayatma sunma çabası içerisindedir. Yaptıkları çalışmaların neticesinde kongre üyeleri Ermeni meselesi ile ilgili konuşurken olayı kınayarak sözlerine başlamaktadır (Kantaracı, 2011:340). Dolayısıyla bu durum Ermeni lobilerinin düşüncelerini kongre üyeleri başta olmak üzere ABD vatandaşlarına kabul ettirdiklerini göstermektedir.

Yahudi Lobisi

Yahudi lobisinin faaliyetlerini anlamak için İsrail'in fikir babası olarak kabul edilen Theodor Herzl;"gettonun zamanında işkence yaptığı kişileriz, finasta bariz bir üstünlük sağladık çünkü şartlar bizi buna sürükledi" diyerek Yahudilerin tarih boyunca uğradığı işkencelere vurgu yaparak, diasporanın finansal konuda artık güçlü olduğunu ifade etmiştir (Herzl, 2019:33). Herzl'in şu sözü ise Yahudi lobisinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir; "bize katılmak isteyen herkesin bayrağımızın arkasına düşerek, sesiyle, kalemiyle ve eylemiyle davamız için savaşmasına izin verin. Bir devlet fikrini kabul eden Yahudiler, Yahudi Derneği'ne kendilerini bağlayacak ve derneğin halkımız adına hükümetlerle görüşme ve müzakere etme yetkisi olacak. Bu nedenle dernek, hükümetlerle olan ilişkilerinde devlet yaratan bir güç olarak kabul edecektir. Bu kabul pratikte devleti yaratacaktır. Güçler egemenliğimizi tarafsız bir arazi üzerinde kabul etmeye istekli olduklarını beyan ederse, dernek bu topraklara sahip olmak için görüşmelere başlayacaktır" (Herzl,2019:43). Dolayısıyla Herzl İsrail'in kurulmasının ve varlığının devam etmesinin en önemli yanını Yahudi derneklerinin yani lobilerinin başarısı oranında olabileceğini belirtmiştir.

Başta ABD olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde faaliyet gösteren Yahudi lobisinin asıl amacı İsrail yanlısı politikaları hükümetlere kabul ettirmek, İsrail'in çıkarlarına ters düşen bir durumun ise yürürlüğe girmemesini sağlamaktır. Yahudi lobisi İsrail'in uluslararası kamuoyunda itibarının artırılması yönünde de büyük katkılar sağladığı görülmektedir (Yıldız ve Gültekin, 2007:163). ABD'de Yahudi cemaatinin önde gelenlerinin lobilerinin faaliyetlerini daha da arttırmak için İsrail'den yetkililerle görüşmeleri sıkça rastlanılan bir durumdur, bu durumu ise şu şekilde açıklamak mümkündür, yapılan faaliyetler ile ilgili İsrail halkının ne düşündüğünü bilerek hareket etmektedirler (Walt ve Mearsheimer, 2014:31).

Yahudi lobisinin ABD'de faaliyet gösteren lobiler arasında en iyi organize olmuş ve finans bakımından da oldukça iyi durumda olduğunu ayrıca kamuoyunu ve karar alıcıları etkileme anlamında da son derece başarılı olduğunu görülmektedir. ABD Nüfusunun %2sini oluşturan Yahudilerin yaklaşık 7 milyon dolaylarında olan nüfuslarına oranla son derece etkili olduklarını söylemek mümkündür. ABD'nin İsrail'in güvenliğini sağlamaya yönelik politikalarına devam etmesinin yanı sıra ABD'nin en fazla maddi destek verdiği ülke konumunu korumak ve geliştirmek başlıca hedefleridir. Bu konuda başarılı oldukları maddi rakamlarla açıktır, yıllık ortalama 3 milyar dolar yardım alarak kendisini ikinci sırada takip eden Mısır'dan 600 milyon dolar daha fazla yardım almaktadır. Mısır'ın bu kadar yüksek yardım almasının arka planında ise İsrail'le barış yapması ve politikalarını desteklemesi yatmaktadır (Arı,2015:274). 1948 yılında ilk olarak başlayan Arap-İsrail savaşları İsrail'in üstünlüğü ile sonuçlanmış sonucunda İsrail kurulmuştur (YeniAcun, 2019:48). 1956 Süveyş krizi ardından batı devletleri ile ilişkilerinde ivme yakalayan İsrail'e karşı başta Ürdün ve Mısır olmak üzere Arap devletleri 1967'de savaş ilan etmiştir, 6 gün

savaşı olarak bilinen 1967 Arap-İsrail savaşı İsrail’in üstünlüğü ile sonuçlanmış, Mısır ağır bir yenilgi alarak barışı kabul etmiştir 8 Haziran tarihinde ilan edilen ateşkes ile barış ortamı tahsis edilmiştir (YeniAcun, 2019: 51). Dolayısıyla o tarihten itibaren gelişen ilişkiler neticesinde Mısır İsrail yanlısı politikalar izlemiş, ABD’de faaliyet gösteren Yahudi lobisi de bunu ödüllülmüştür. Ayrıca barışın devam etmesini sağlamak üzere Yahudi lobisinin ve ABD dış politikasının bir sonucudur çünkü Mısır’ın desteği olmaksızın Arap ülkeleri İsrail’e karşı bir mücadele içerisinde girememektedir.

ABD çapında faaliyet gösteren 55 Yahudi derneği tek bir çatı altında birleşerek Amerikan-İsrail Kamu İşleri Komitesi’ni (AIPAC) kurmuştur. Bu örgüt adeta bir çatı konumunda tüm Yahudi derneklerini toplamıştır. AIPAC dışında faaliyet gösteren kayıtlı bir Yahudi lobisi bulunmamaktadır. AIPAC kongre ile sürekli temas halindedir, ekonomi, dış politika, siyaset gibi konularda uzman kadroya hâkim olan örgüt kongre üyelerine birçok konuda rapor sunmaktadır. Capitol Hill yani kongre binasının iki blok yakınında bulunan AIPAC, İsrail ile ilgili bir konu kongre gündemine geldiğinde hızlı bir biçimde kongre üyelerine ulaşabilmektedir. Lobinin etkinliğini 1986 yılında dönemin ABD Dışişleri Bakanı olan Schultz İsrail’e yardım ile ilgili yasa tasarısı hazırlanırken AIPAC’e yazılı olarak ne tür silahlar istediklerini bildirmelerini talep etmiştir. Ayrıca AIPAC üyeleri siyasi partiler başta olmak üzere kamuda birçok alanda yerleşmiştir, 104. Kongrede 34 Yahudi kongre üyeliğine seçilerek Yahudi lobisinin etkinliğini göstermektedir. AIPAC’in çalışmaları; İsrail ABD ilişkilerini belirli bir çerçevede tutmak, İsrail’in güvenliği için gerekli desteğin verilmesini kontrol etmek ve sürdürmek, ABD’den en fazla yardım alan ülke konumunu korumak, ABD’nin Ortadoğu’ya silah satışını kontrol etmek, terörün engellenmesini sağlayarak Ortadoğu’da barışın kalıcılığını tesis etmek, Holocaust eğitiminin sürekliliğini saklamak, Yahudi kültürünün ve ırkının devamlılığını sağlamak, siyasi haklarının korunmasını sağlamak, diğer dini grupların tamamıyla iyi ilişkiler tesis ederek Yahudilik aleyhine bir durum oluşmasını engellemek olarak sayılabilir (Ürek ve Doğan, 2011:71).

Amerikan medyasında Yahudi lobisinin dış politikaya olan etkisi ile ilgili bir habere, köşe yazısına rastlamak oldukça zordur. Çünkü bunu eleştiren bir konunun kaleme alınması durumunda anti-semitizm suçlaması ile karşı karşıya kalınacaktır. Anti-Semitizm’i kısaca Yahudi karşıtlığı ya da düşmanlığı olarak nitelendirmek mümkündür (Herzl, 2019:37). Bundan dolayı İsrail’in politikalarını eleştirmek ya da ABD’nin verdiği desteği sorgulamak oldukça zorlaşmıştır. Bu durumla karşı karşıya kalanlardan birisi ise eski Başkan Jimmy Carter’dır, Carter kaleme aldığı”Palastine: Peace not Apartheid” adlı eserinde İsrail’in işgal ettiği topraklarda yürüttüğü uygulamaları Güney Afrika’nın ırkçı rejimine benzetmesi ve bu durumun ABD liderlerinin İsrail’i barışa ikna etmeksinin güçleştirdiğini söylemesi üzerine ciddi bir karalama kampanyası ile karşı karşıya kalmıştır. Carter bu olayın ardından Yahudi düşmanlığı yani Anti-Semitist olmakla suçlanmış, lobi ise yeterli argümanlara dayanmayan bu durumu saptırarak konuyu örtbas etmeye çalışmıştır (Walt ve Mearsheimer,2014:22).

İsrail yöneticilerinin AIPAC’e güveni tam olmakla birlikte faaliyetlerinin tamamını son derece önemli ve takdire şayan olarak nitelendirmektedir. Amerikan eski başkanı George W. Bush AIPAC’e ithafen; çalışmaları Amerikan demokrasi açısından ciddi öneme sahiptir, faaliyetlerine cesaretle hareket etmektedirler bu faaliyetler ABD, İsrail ve dünya barışı için son derece önemlidir. Sizler sayesinde politikacılar seçmenlerini sadece seçim günü değil sürekli dinlemektedirler” diyerek Yahudi lobisinin faaliyetlerini desteklediğini göstermiştir. Sonraki ABD başkanı olan Barack Obama ise İsrail’e yaptığı bir ziyaret sırasında; ’dostluğumdan şüphe duymayın, İsrail’e en fazla yardım benim dönemimde yapılmıştır” diyerek İsrail politikalarını ve Yahudi lobisini desteklediğini belirtmiştir (Ürek ve Doğan, 2011:72).

Birçok ülke ABD’de lobi faaliyeti yürütmek için milyonlarca dolar harcar ve belirli lobi şirketleri ile bu faaliyetleri yürütmeye çalışır. Ancak İsrail böyle bir harcama yapmaksızın lobi faaliyetlerinde en etkin konumdadır. Bunda ABD’de vatandaş olan 7 milyon Yahudi’nin birçok şirketin, partinin, yürütme ve yasama organlarının çeşitli kademelerinde görev almasının payı oldukça yüksektir. ABD’de lobi yasasının çıkması ile birlikte tek Yahudi lobisi olarak kayıt yaptırıp günümüzde de faaliyetlerine devam eden AIPAC olmasına karşın birçok Yahudi topluluğu bulunmaktadır, bunlar; American Jewish Committee (AJC),

American Jewish Congress, Jewish War Veterans, Jewish National Fund, Jewish Study Center, Internatioanl Association of Jewish Lawyers & Jurits, B'Nai B'rith's Anti Defamation League, Institute for Jewish Policy Planning & Research ve National Council of Jewish Women & Hadassah'dır (Arı, 2015:276).

Yahudi lobisinin en önem verdiği konu olan ABD'nin özellikle Ortadoğu ile ilgili politikalarını kontrol edebilmektir. Bunu sağlamak için halk desteği, basın yayın organlarını kullanmak ve kongre üyeleri üzerinde etkili olabilmek gibi alanlarda çalışmalar yapmaktadır. ABD Savunma Bakanlığı yapan Donald Ramsfeld, Dünya Bankası başkanı Paul Wolfowitz, ABD Dışişleri bakanlığı yapan Madeline Olbright ve Henry Kissinger'ın Yahudi olması rastlantı değildir. Kongre üyelikleri ve bakanlıklar dışında birçok önemli göreve getirilmiş Yahudiler de bulunmaktadır. Bill Clinton'ın başkan olduğu dönemde Yüksek Mahkeme başkanlığına önerdiği iki aday da. Yahudi idi. Gene Clinton'ın Milli Güvenlik Konseyi Sekreteri Samuel Richard Berger Yahudi'ydi. Bunlar gibi birçok örnek verilebilir (Ürek ve Doğan, 2011:69). Dolayısıyla Yahudi lobisinin güçlü olmasının arkasında ABD'de üst düzey birçok Yahudi bürokrat olmasının da ciddi etkisi bulunmaktadır.

Yıllar	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek	Toplam
2008	522.367 \$	547.407\$	713.727\$	699.590\$	2.483.091 \$
2009	717.783 \$	684.665\$	687.455\$	679.818\$	2.769.721 \$
2010	695.000 \$	676.413\$	690.310\$	688.269\$	2.749.992 \$
2011	716.615\$	711.959\$	710.997\$	710.849\$	2.850.400 \$
2012	710.849\$	527.967\$	764.031\$	758.541\$	2.761.388 \$
2013	791.314\$	722.679\$	721.917\$	741.833\$	2.977.743 \$
2014	753.725\$	769.670\$	771.114\$	765.823\$	3.060.332 \$
2015	824.968\$	843.568\$	849.356\$	870.808\$	3.388.700 \$
2016	911.006 \$	912.216\$	904.415\$	874.706\$	3.302.343 \$
2017	840.442\$	908.195\$	813.026\$	840.988\$	3.402.651 \$
2018	879.084\$	875.845\$	879.936\$	883.163\$	3.518.028 \$
2019	741.114\$	694.578\$	710.405\$	816.010\$	2.962.107 \$

Tablo 3. AIPAC'in Yıllara Göre Harcamaları

Kaynak: (<https://www.opensecrets.org/federal-lobbying/clients/reports?cycle=2020&id=D000046963>, 2020).

Tablo 4'te görüldüğü üzere Yahudi lobisinin yıllara göre harcamaları giderek artmıştır. Finansal konuda en iyi durumda olan Yahudi lobisinin kongreye yılda dört kere olmak üzere bildirdiği raporlarından anlaşıldığı üzere oldukça ciddi harcamalarda bulunmaktadır. Ayrıca Yahudi lobisinin bu kadar güçlü olmasının arka planında Arap lobilerinin bölünmüş ve iyi organize olamamış olması yatmaktadır.

AIPAC birçok yayın organına sahiptir. Near East Report adlı haftalık yayınladığı dergi ile İsrail propagandası yapmaktadır. En etkili olarak nitelendirilebilecek basın yayını ise 1983'ten beri her yıl yayınladığı The Campaign to Discredit Israel adlı kitapçuktur. Bu kitapçık İsrail'i eleştiren, karalayan kişilerin yayımlandığı bir kara listedir. Bu listede çeşitli kişiler, kurumlar, şirketler, Kongre üyeleri yer almakta ve listeye giren bir kişinin kamuoyu baskısı ile bu eyleminden dönmesine yönelik faaliyet oluşturmak hedeflenmektedir. Ayrıca Kongre Komitelerinin neredeyse tamamında bir AIPAC üyesini görmek mümkündür, halka açık yapılan komite çalışmalarını takip eden AIPAC aynı zamanda üyeler üzerinde baskı oluşturarak İsrail hakkında olumsuz bir konuşmanın olmamasını sağlamaktadır (Yıldız ve Gültekin, 2007: 178).

Türk Lobisi

ABD'de ilk Türk Lobisi Turgut Özal'ın girişimleri ile 1989 yılında International Adviers şirketi ile yapılmıştır. Pentagon Türkiye sorumlusu Michael McNamara ve İzmir'de büyümüş Lydia Borland ile bu tarihten itibaren Türk Lobisi yapmaya başlamıştır. Kiralanan şirket Washington'da Türkiye ile ilgili gelişmeleri takip etmek ve Türkiye

yapılacak yardımları arttırmak üzere çalışmaktaydı. Türk lobisi özellikle TÜSİAD’ın katkıları ile gelişerek ABD’de etkili olmaya çalışmıştır. Türkiye’nin ABD’de lobi ve tanıtım faaliyetlerine özel sektörün de katkıları ile harcamaları yıllık 3,5 milyon dolar dolaylarına ulaşmıştır. Emekli ABD Büyükelçisi Faruk Loğoğlu Türk Lobisi ile ilgili;”Türk’ler ABD’de mümkün oldukça lobi faaliyetleri göstermeye çabılıyor ancak çok etkili olduğumuz söylenemez. Bu durum da üç nedenden kaynaklanmaktadır. İlki Türkler ABD’nin geneline dağılmış dağınık vaziyette, ikincisi profesyonel işlerde çalıştıklarından lobi faaliyetlerine ve tanıtım etkinliklerine katılacak vakitleri bulunmamakta, son neden ise ABD’de az sayıda Türk Kökenli ABD vatandaşı olması nedeniyle siyasi güç kazanması zorlaşmaktadır” biçiminde ifade etmiştir (Ürek ve Doğan, 2011:63).

Türk lobisinin başarılı olamamasında en büyük etkenlerden birisi de kültürel farklılıkların yanı sıra Türklerin asimile olmamasıdır. Diğer yabancı lobilerin mensuplarının bir veya birkaç eyalette seçmen potansiyeli varken, ABD’de 400.000 dolaylarında olan Türkler dağınık biçimde yaşadığından bir oy potansiyelinden de söz edilememektedir. Dolayısıyla kongre üyelerini çekebilecek bir seçmen cazibesine sahip olmayan Türkler lobi faaliyetlerinde bu durumun dezavantajı ile karşılaşmaktadır. Kongre üyeleri açısından diğer önemli bir konu ise kampanyalarına finansal destek sağlayabilecek güçte olmasıdır, Türk Lobisinin diğer lobilere nazaran finansal gücü çok ciddi boyutlarda olmadığından Kongre Üyelerinin dikkatini çekememektedir. Ayrıca lobi faaliyetlerinin doğası gereği bilgi alışverişi olması gerekmektedir, ancak Türkler düzenli işlerde çalıştıklarından lobicilik konusu ile ilgilenmeye hem zaman ayıramıyor hem de ilgi duymamaktadır, bunun bir sonucu olarak ise kendi aralarında lobiciliğin gerekli olmadığına dair bir görüş yaygınlaşmıştır. Ancak özellikle 2005 sonrasında Türk-Amerikan Derneklerinin kurulması ve seçimlerde PAC’ler kurularak organize olmaya gayret göstermektedir. 1995’e kadar Türk Lobisinin ciddi bir varlığından bahsedilemezken bu tarihten itibaren yapılan çalışmalarda Türk Lobisinin adı geçmeye başlamıştır. En büyük çatışmalarını Yahudi, Rum ve Ermeni lobisi ile yaşayan Türk Lobisi bu tarihten itibaren onlar tarafından da çalışmaları takip edilen bir hal almıştır. Özellikle 2008 sonrasında yapılan çalışmalar Türk Lobisinin finans kaynaklarını arttırdığını ve dolayısıyla faaliyetlerini de arttırarak etkili olmaya başlamıştır. 1995 yılında çok az sayıda olan parlamentolar arası dostluk gruplarının 2008 yılı itibariyle 80’e ulaşmış olması Türk Lobisinin çalışmalarında başarılı olduğunu göstermektedir. 2014 yılı itibariyle bu sayının 147’ye ulaşmış olması ise lobi faaliyetlerinin belirli bir ivme yakaladığını göstermektedir (Arı, 2015:241).

Son zamanlarda ise Türk lobisi Azerbaycan Diasporası ile hareket etmekte sınırlı olan kaynakları daha verimli biçimde kullanmaktadır. Özellikle Ermeni Lobisine karşı ortak yürütülen programlar neticesinde başarılı olmayı hedeflemektedir. Siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, lobi, insan hakları, özgürlükler alanında birlikte hareket eden ve sıkı işbirliği esasına dayanan bu ortaklık bunu daha sistematik bir biçimde sürdürebilmek için Azerbaycan-Türk Diasporası teşkilatının koordinasyon komisyonu kurulmuş, kurula başkanlık eden kişi komisyon kararı ile planlanan program neticesinde faaliyet göstermekte, düzenli yapılan forumlarda bunu bir rapor halinde komisyona sunmaktadır. İki ülke tarafından yapılan bu iş birliği tarafların milli çıkarlarına uygun olduğundan sorunsuz işlemektedir. Ayrıca Yahudi Lobisi ile dostluk ilişkileri yürütülmesi de önemli olduğundan taraflar bunu da sağlamaya yönelik programlar düzenlemektedir (Memmedov, 2009:41).

ABD’de Türk Lobisini destekleyici faaliyetler yürüten STK’lar bulunmaktadır. Bunlardan en etkin olanı ise Türk-Amerikan Dernekleri Asamblesi (ATAA)’dır. Bu örgüt Başkent Washington’da faaliyet gösteren en önemli dernektir. Bunun dışında birçok farklı eyalette faaliyet gösteren dernekler bulunmaktadır. Kuzey Caroline, Florida, California, Kansas, Maryland Ohio ve Washington’da faaliyet gösteren American Turkish Association of Houston, Florida, Georgia, Michigan, Seattle da faaliyet gösteren Turkish American Culturel Alliance ve Turkish American Cultural Association of Alabama, Northeastern, Texas, Hawaii’de faaliyet gösteren Turkish American Society of Colorado bunlardan önde gelenleridir. Bunlar dışında; Türk Çalışmaları Enstitüsü (ITS), Türk Amerikan Bilim Adamları Derneği (ATAS), Amerikan Türk Konseyi (ATC), Amerika Türk Koalisyonu (TCA), Türkiye’nin Amerikalı Dostları (AFOT) isimli dernekler eğitim, sanat, din, Bilim, ekonomi,

savunma, kültür gibi konularda Türk-ABD ilişkilerini geliştirmek üzere kurulan ve diasporada yaşayan Türkleri bu doğrultuda bilinçlendiren bazı kuruluşlardır (Arı,2015:242). Ayrıca Atatürk Society of America (Atatürkçü Düşünce Derneği), Washington Turkish Women's Association, Turkish American Community Center (TAAC), AmerikanTuskish Assocation of Washington D.C (ATA-DC) gibi kuruluşlarda faaliyet göstermektedir (Yavuzer, 2009:173).

Özellikle son zamanlarda Türk Hükümetinin plan ve programları içerisinde diasporada yaşayan Türkleri koordine ederek buldukları ülkede bir baskı grubu oluşturması ve lobi faaliyeti yürütebilmesi için 2010 yılında Yurt Dışı Türkler Başkanlığı (YTB) 5978 sayılı kanun ile temel faaliyet alanları belirlenerek çalışmalarına başlamıştır (Ulusoy,2015:247). YTB'den önce 2007 yılında 5663 sayılı kanun kapsamında kurulan Yunus Emre Vakfı'nda aynı alanda hizmet vermektedir. Özellikle vakfın alt kuruluşu olan Yunus Emre Enstitüsü bu alanda en etkin hizmet verenler arasındadır. Türk Kültürü, sanatı, dili, sanatı uluslararası kuruluşlarla işbirliğini tanıtmak ve basın ve yayın organlarını kullanarak bunu daha fazla kişiye ulaştırmak temel çalışma alanlarıdır (Ulusoy,2015:255). Dolayısıyla son zamanlarda daha fazla faaliyet gösteren Türk Lobisinin ABD'de etkin olmaya başladığı gözlemlenmektedir. Bunların haricinde ise Türkiye Maarif Vakfı (TMV) başta ABD olmak üzere birçok ülkede faaliyet göstermekte, Türk kültürünü ve Türkiye'yi farklı coğrafyalarda tanıtmaktadır.

Türk Lobisi'nin 15 Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından önemli çalışmalarından birisi ise FETÖ'nün ABD'de oluşturduğu güvenlik tehdidine karşı mücadele etmektedir (Ağır,2018:13). FETÖ 15 Temmuz darbe girişimde sivil toplum, siyaset, TBMM ve halkın bir araya gelmesi sonucu milli bir şuur ile hareket etmesi sonucu söz konusu girişim engellenmiştir, Türkiye içeride ve dışarıda FETÖ ile etkin ve kararlı mücadelesine devam etmektedir (Belli ve Aydın,2018:73). Bu konuda özellikle Türkiye Maarif Vakfı ciddi çaba göstermektedir. Türkiye'de darbe yapmak isteyen FETÖ 251 Türk vatandaşının hayatını kaybetmesinin ve 2 bini geçkin yaralının sorumlusu olarak Türkiye'yi kötüleyen yurtdışında kara propaganda yapan eylemlerine yönelik Türk Lobisi mücadele vermektedir (aa.com.tr, 2020). Ayrıca TÜSİAD'ın 2007 yılında Washington'da açtığı ofis sayesinde Kongre üzerinde çeşitli faaliyetlere başlamıştır, aynı şekilde TOBB'da 2007 yılında açtığı ABD temsilciliği ile faaliyetlerine devam etmektedir (Ürek ve Doğan, 2011:65).

Türk Lobisi Rum ve Ermeni Lobilerinin hem Türkiye'ye hem de Türk Lobisine yönelik faaliyetlerinden dolayı etkin olamadığı görülmektedir. ABD'de Yahudi Lobisinin desteğini alan lobilerin faaliyetlerinde daha başarılı olduğu, ancak Türkiye'nin İsrail'le yaşadığı sıkıntılardan dolayı zaman zaman bozulan ilişkilerinden bu desteğin Rum ya da Ermeni Lobilerine geçtiği ve bundan dolayı etkinliğinin azaldığı görülmektedir.

Rum Lobisi

Etkinliği Yahudi Lobisi kadar olmayan Rum Lobisi ABD'de başarılı lobiler arasında sayılmaktadır. ABD'de bu faaliyetleri yürüten Amerikan Helen Enstitüsü Halkla İlişkiler Komitesi (AHIPAC)'dir. Kuruluşundan faaliyetlerine kadar Yahudi Lobisi olan AIPAC'i örnek aldığı rahatlıkla söylenilebilir. AHIPAC Türkiye'nin Kıbrıs'a 1974 yılında düzenlediği barış harekâtı ardından kurulan AHI'den gelmektedir. 1974 yılında Türkiye'nin düzenlediği hareketin ardından silah ambargosu uygulanması ise uluslararası anlamda ilk kazanımları niteliğindedir. AHI kendi misyonunu şu şekilde ifade etmektedir;" ABD'nin Yunanistan ve komşularının ilişkilerini önemseydiğini düşünerek, Yunanistan, Kıbrıs ve Türkiye ile olan ilişkilerinde hukukun üstünlüğünü korumak, Yunan kökenli ABD vatandaşlarının halkla ilişkiler kampanyalarına katılmasının sağlanması" olarak belirtmiştir (American Hellenic Institue, 2020).

ABD'de faaliyet gösteren Yunan kuruluşları; Yunan Amerikan Ulusal Konseyi (HANC), Yunan Amerikan Kadın Konseyi (HAWC)'dir. AHI lobi faaliyetlerini yürütme ve koordine etmekle ilgilendiğinden bu dernekler Yunan kültürünü tanıtmak ve ABD vatandaşlarına sorunlarını kabul ettirmek üzere faaliyet göstermektedir. Yunan lobisinin faaliyetini Kıbrıs,

Türkiye ve Balkanlardan birkaç ülke ile sınırladığı görülmektedir. Bunun haricinden ABD’den Yunanistan’a yapılan finansal desteği arttırmak içinde çalışmalar yürütmektedir Rum Lobisinin bir kongre üyesi ile yılda en az 5 defa görüşme yaparak kongre ile temaslarını sağlamlaştırmaya çalıştığı görülmektedir. Her yıl düzenlenen Helenik Miras Başarı ve Ulusal Kamu Hizmeti Ödülleri Yemeği’nde kendilerine desteklerinden dolayı birçok üst düzey görevliye ödül vermektedir. Bunlardan bazıları; eski CIA Direktörü George Tenet, Clinton’ın kıdemli danışmanı George Stephanopoulos, Fox Filmed Entertainment Başkanı James N. Gianopoulos, Kongre üyelerinden Michael Bilirakis sadece birkaç tanesi olarak sayılabilir (American Hellenic Institue, 2020).

Sayılanların dışında lobi faaliyeti göstermeksizin vergi muafiyeti olan araştırma ve eğitim kuruluşu olan Amerikan Helen Enstitüsü (AHIF) Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında kurulmuş ve faaliyetlerine başlamıştır. Ayrıca sayılanlar kadar aktif faaliyetler göstermeksizin Amerikan Helenik Eğitim İlerleme Derneği (AHEPA), Kaliforniya Amerikan Yunan Konseyi, Amerika Kıbrıs Federasyonu, Yunan Amerikan Liderlik Konseyi (HALC), Uluslararası Koordinasyon Komitesi-Kıbrıs İçin Adalet (PSEKA) gibi dernekler de faaliyet göstermektedir (American Hellenic Institue, .2020). AHIF eğitim alanında birçok faaliyet yürütmektedir, bu faaliyetlerinden en önemlisi ise kitap yayınlarıdır. 1994’te yayımlanan”Handbook on United States Relations with Greece and Cyprus” ve 5. Baskısını yapan”The American Hellenic Who’s Who” en önemli yayınlarıdır (Arı,2015:303).

Dolayısıyla Rum Lobisinin ortaya çıkmasının ardından ilk zaferi olarak nitelendirdiği olay Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında 5 Şubat 1975’ten 1978 tarihine kadar süren ABD yönetiminin Türkiye’ye uyguladığı silah ambargosudur. Bu süreçte Rum Lobisi en etkin lobi faaliyetlerini yürütmüş ve kampanyasına dönemin ABD Başkanı Gerald Ford’un rıza göstermemesine karşın silah ambargosu yasasını kabul ettirmiştir. Söz konusu yasa Rum Lobisinin ciddi baskısıyla Kongrenin Senato kanadında 27’ye 64 oyla, Temsilciler Meclisinde ise 26’ya 374 oyla kabul edilmiş, ancak Başkan Ford tarafından reddedilmiştir, ancak Rum Lobisinin çabasıyla veto Kongre tarafından geçersiz kılınmış yasa kabul edilmiştir (Gültekin, 2007:129).

Rum Lobisinin Yahudi Lobisinden destek almak üzere kurduğu ve sonrasında lobi faaliyetlerine girişen bir örgütü ise Amerikan-Helen Eğitim Gelişimi Birliği (AHEPA)’dır. AHEPA ABD’de faaliyet gösteren Rum Lobileri arasında en köklü olanıdır, 1922 yılında kurularak faaliyetlerine başlayan örgüt günümüzde bu faaliyetlerine devam etmektedir. Bu örgüt birçok alt birimi ile çalışmaktadır, Sons of Pricles, Daughters of Penelope, Maids of Athena gibi alt birimleri ile kadınlara, çocuklara yönelik çalışmalarda faaliyet gösterir. Bu sayılan alt birimler 1930’lara kadar kurulanlardır. 1970’lerde yeterince faaliyet gösteremediğini ve ABD vatandaşlarına ulaşmakta güçlük çektiğini anlayan AHEPA farklı örgütlenmeler de kurma yoluna gitmiştir. Bunlar; AHEPA Ulusal Eğitim Kurumu (AHEPA National Educational Foundation), AHEPA Anemi Kuruluşu (AHEPA Cooley’s Anemia Foundation), AHEPA Ulusal Yerleşim Kurumu (AHEPA National Housing Corporation), AHEPA Kemik İliği Kurumu (AHEPA Bone Marrow Registry)’dır. 1974 yılında kurularak Helen kültürünün ve Ortodoks’luğun propagandasını yapan The United Hellenic American Congress (UHAC) bulunmaktadır. ABD’de yaşayan Yunan kökenli vatandaşları ve dini liderlerini bir arada tutarak, bu kültürü ve mezhebi tanıtımlarına yönelik faaliyetler gösterir. Chicago’da Helen Müze ve Kültür Evi UHAC tarafından kurulmuştur. Rum Diasporasının en eski gazetesi olan The Greek Star’da UHAC tarafından basılmaktadır. Kıbrıs Rum Yönetimi, Yunanistan Hükümeti ve Patrikhane ile yakın ilişkilerinin yanı sıra sık sık fikir alışverişi ile işleyişine devam etmektedir (Gültekin,2007:132).

Yunan Diasporasının üst çatısı olarak nitelendirebileceğimiz AHIPAC kendi başarılarını şu şekilde sıralamaktadır; 1974 yılında Kıbrıs’a düzenlenen harekate tepki olarak Türkiye’ye silah satışını yasaklayan Silah Ambargosu yasasının yürürlüğe girmesi, 1974 yılında Kıbrıs için yıllık 25 milyon dolarlık insani yardımı başlatmak (toplamı 400 milyon dolaylarında), 1979’da yayımlanan American Helen Who’s Who ile Yunan kökenli ABD vatandaşlarının antolojisini çıkarmak, 1984’te ABD’nin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni tanımamasına karşı çaba gösterdi, 1995 yılında gösterilen lobi faaliyetleri kapsamında ABD’nin Türkiye’ye ekonomik yardım vermesini engellemek, 2006 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile ABD’nin doğrudan ticaret yapmasına yüksek sesle karşı çıktı, 2005 yılında Helen

kültürünü tanıtmak üzere ilk konferansı düzenlemek, Kıbrıs Rum Yönetimi'nde kurulmuş olan dokuz üniversiteye burs programı başlattı, 2014 yılında Kissinger&Cyprus: Lawlessness üzerine bir çalışma yayımlamak, 2017 yılında kuruluşunun 42. Yılı dolayısıyla organize edilen yemekte Helenik Miras Başarı ve Ulusal Kamu Hizmet Ödülleri kapsamında katkılarında dolayı belirli kişilere ödül takdim edildi (American Hellenic Institute, 2020). Rum Lobisinin tüm çalışmaları dikkate alındığında Ege denizi, Kıbrıs Sorunu ve Doğu Akdeniz özelinde yoğunlaştığı ve bundan dolayı Türkiye'ye karşı faaliyetler içerisinde olduğu görülmektedir. Yaptıkları faaliyetler Türkiye aleyhine olduğundan Ermeni Lobisi ile zaman zaman iş birliği içerisinde çalışmaktadır.

Arap Lobileri

Yahudi Lobisi tek bir merkezden organize edilen, ABD çapında birçok STK aracılığıyla Yahudilere veya diğer etnik ve dini kökenli olan ABD vatandaşlarına ulaşan kamuoyunu ve baskı çıkar gruplarından destek alarak faaliyetlerine devam eden bir lobi görülmektedir. Ancak Arap Lobisi ise tek bir Arap Devleti olmadığından kendi girişimleri ile değil kiralanmış lobi şirketleri aracılığıyla yürütülen faaliyetler görülmektedir. Dolayısıyla kiralanmış lobi şirketi hizmet verdiği devlet ile ilgili alanlarda çalışma yaptığından parçalı bir yapı görülmektedir. Bu bağlamda Arap Lobisinin daha çok Arap-İsrail çatışmalarını ve Filistin sorunu ile ilgili çalışma yaptığı görülmektedir. Arap Lobisinin ve Arap STK'larının başında bulunan kişiler Filistinli Müslüman Arap'lar veya Hristiyan Araplardan oluşmaktadır. Bu lobilerden hiçbirinin iddiası tüm Arapları temsil ettiği değildir (Arı,2015:292).

ABD'de 2 milyon dolaylarında Arap kökenli ABD vatandaşı yaşamaktadır. Bunların büyük çoğunluğunu Hristiyan Araplar olarak nitelendireceğimiz Lübnan başta olmak üzere diğer Ortadoğulu Hristiyanlar oluşturmaktadır. Hristiyan Arapların birçoğu Arap politikalarına, hükümetlerin faaliyetlerine karşı çıkmaktadır. ABD'de Arap Lobisinde faaliyetlerde bulunan bir diğer önemli grup ise Filistin kökenli vatandaşlardır. Bunların sayılarının 70 bin civarında olduğu düşünülmektedir. Ancak Filistinli Müslümanların Yahudi Lobisinin çalışmalarından ve terör eylemleri yüzünden itibar gördüklerinden bahsedilemez. Çok parçalı yapıda olmasından dolayı bir Arap ülkesinin yürüttüğü lobi faaliyeti diğer ülkenin zararına olabilmekte veya çıkarları ile ters düşebilmektedir. Ancak Arap Lobilerinin hepsini tek çatı altında toplamak zor olduğundan bu durumun çözülmediği görülmektedir. Suudi ve Kuveyt hükümetlerinin yürüttüğü lobi faaliyetlerinin genellikle petrol ile ilgili olduğu görülmektedir, ancak bazen İsrail ile ilgili ABD'li karar alıcılar üzerinde baskı kurmaya yönelik çalışmalar yürütmektedir. Ancak İsrail'e karşı faaliyetleri iyi organize olmadıklarından ve Yahudi örgütlerinin faaliyet gösterdiği federe birimlerde yeterli sayıda olmadıklarından bu faaliyetler başarıya ulaşmamaktadır (Ürek ve Doğan, 2011:74).

Arap Lobisi denildiğinde ön plana çıkan örgüt ise Naitonal Association of Arab Americans (NAAA)'dır. 1972'te kurularak faaliyetlerine başlayan NAAA Arap dünyasının geneli ve Filistin sorunu ile ilgili konularda karar alıcılar üzerinde baskı oluşturmaya çalışmaktadır. 1993 yılında başlayan Oslo görüşmeleri ile Filistin sorununun ve körfez savaşının etkilerinin çözüme kavuşacağına inanan Arap'lar finansal desteği kesince NAAA sorun yaşamış, 1995'te Arab-American Ayrımcılık Karşıtı Komite'nin (ADC) 2002 yılında NAAA ile birleşmesiyle 1984'te kurulan NAAA-PAC'in faaliyetlerinde finansal sorunların çözülmesini sağlamıştır. Finansal sorunlarının ardından alıcılar üzerinde baskı oluşturmak için gerekli organize faaliyetlerin yürütülmesinde yardım etmiştir. NAAA-PAC İsrail'in Filistin topraklarını işgali ile ilgili bu topraklardan çekilmesine yönelik kararların alınması üzerine yoğunlaşmıştır (Arı,2015:293).

Günümüzde ise faaliyetlerinin ciddi bir başarısından bahsedemediğimiz Arap Lobisinin etkin örgütü ile NNAAC'dir. Bu örgüt Arap Amerikan Enstitüsü (AAI) ve Arap Amerikan Toplulukları Ulusal Ağı'nın birleşimi ile Kasım 2004'ten bu yana faaliyetlerine devam etmektedir. En önemli faaliyetlerini ise 2014 yılında düzenledikleri Nefret kampanyasıdır. Bu kampanyada Arap ve Müslümanlara yönelik önyargı ve ayrımcılığın sona ermesine yönelik çabalar ve bu konunun bağnazlık olduğuna yönelik kamuoyu bilgilendirilmeye çalışılmıştır (nnaac.org, 2020). NNAAC'nin çalışmalarına destek verenler; Ford Foundation, The Kresge Foundation, Michigan Nonprofit Association, Open Society Foundations,

Proteus Fund, State Voices, The Four Freedoms Fund, El-Hıbrı Foundation’dır (nnaac.org, 2020).

Başlıca STK’ları ise; Arap Amerikan Miras Konseyi, Philadelphia Arap Amerikan (CDC), Arap American Action Network, Ulusal Arap Amerikan Tabipleri Birliği, Arap Amerikan Aile Destek Merkezi, Arap Amerikan Profesyonelleri Ağı, Arab American Institute Foundation, Levanten Kültür Merkezi, Arap Kültür Merkezi, Birlikte Lider Güney Asya Amerikalıları (SAALT), Alif Enstitüsü, Access of Western New York, University of Kentucky Department of Anthropology, Arab-American Family Services’dır (nnaac.org, 2020).

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

ABD’de lobiciliği Yüce Mahkeme üyesi Robert H. Jackson’ın hükümetin ya da karar alıcıların yanlış yapmasını önlemek vatandaşın işlevidir sözü ile anlamak mümkündür. Lobiciliğin ilk defa ortaya çıktığı ABD’de lobi faaliyetleri yasaklanmamış aksine yukarıda belirttiğimiz yasal düzenlemelerle koruma altına alınmıştır (Ürek ve Doğan, 2011:44). Amerikan başkanlarından John Kennedy henüz senatör iken New York Times’a verdiği mülakatta; lobiciler karmaşık konuları gayet anlaşılabilir biçimde ortaya koyabilecek yeteneğe sahip uzman insan kişilerden oluştuğunu ve bu kişilerin kongre üyelerine durumu özet bilgiler, rapor, analiz biçiminde sunarak ulaşılması zor olan bilgilere kongre üyelerinin ulaşılmasını sağlayan kişilerin yasama sürecine ciddi katkıda bulunduğunu belirterek lobicilerin ABD sistemindeki önemini ifade etmiştir (nytimes.com (2) 13.03.2020).

Kongre üyeleri ise lobileri toplumsal çıkarı değil kendi çıkarlarını korumak üzere hareket eden gruplar olarak tanımlamakta ve yasal süreci bu doğrultuda etkilediklerini düşünmektedir. Lobilerin desteklediği ve desteklenmesini istediği düşünceler toplumun bir kesiminin veya çoğunluğunun çıkarlarına ters düşebilir, hatta toplum huzurunu bozabilecek bir konu olabilemesi durumunda toplumun söz konusu kesimi lobiciliğe karşı olumsuz bir bakış içerisine girebilmektedir. Ancak toplum desteğinin olmadığı bir konuda yürütülen lobi faaliyetlerinin başarılı olması istisnai bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar bize lobiciliğin Amerikan sistemi için vazgeçilmez bir unsur olarak Amerikan vatandaşları tarafından değerlendirildiğini ve faaliyetlerinin gerekli bulunduğunu göstermektedir. Dolayısıyla lobiciliği ABD demokrasi açısından değerlendirenlerin onu demokrasinin işleyişi yönünden gerekli bulmaktadır (Arı, 2015:171). Lobi faaliyetlerinin demokrasinin gelişmesine olan katkılarından farklı olarak sorunların çözülmesinde hızlandırıcı bir rolü bulunmaktadır. Bilgi kaynaklarına daha hızlı erişebilen, edindiği bilgiyi doğru kişilerle iletişime geçerek kullanan lobiciler bir konuda aksaklık görülmesi dahilinde gerekli kongre üyelerine bu konu hakkında bilgi sağlayarak ikili ilişkilerini geliştirir, sorunun gündeme getirilmesini sağlayabilir. Bundan dolayı yöneten ve yönetilen arasındaki bağlantıyı oluşturduklarından bahsetmek mümkündür.

Ortaya çıktığı dönemlerde lobiciler ile ilgili kötü bir imaj olmasına karşın lobi faaliyetleri kendisine yasal bir zeminde yer bulmuş ve demokratik sürece karşı olumlu etkide bulunmuştur (Köker ve Erdoğan, 2007:65). Önemli olan bir diğer konu ise lobi faaliyetlerinin sadece demokratik ortamlarda kendisine yer bulabileceğidir. Otoriter veya totaliter bir sistem içerisinde lobi faaliyetlerinin sürdürülebilmesi veya varlığını göstermesi mümkün değildir. Çünkü demokratik olmayan sistemlerde halkın talepleri, baskı ve çıkar gruplarının istekleri, seçmenin hesap sora bilirliliği, kararların sorgulana bilirliliği, bağımsız yargı, kuvvetler ayrılığı ilkesine bağlılık, özgür basın, kişisel hak ve özgürlükler gibi konular ya tamamen olmadığından ya da kısmen olduğundan lobi faaliyetlerinin yapılabileceği bir zemin bulunmamaktadır. Sistemin ortaya çıktığı yerin ABD olması ise Monarşiden ayrılarak bağımsızlığını ilan eden, 13 koloninin birleşmesiyle kurulan, kurucu babalarının yeni kurulan ülkenin sisteminin asla bir monarşiye dönmemesi isteği ile anayasa hazırlamasından dolayı lobi faaliyetlerinin burada ortaya çıkması, sistem içerisinde kendisine yer bulabilmesi demokratik sistem içerisinde var olabileceğini göstermektedir. Dünyanın iletişim merkezi durumunda olan ABD’nin sahip olduğu güçlerden yararlanmak isteyen devletler ABD’yi lobiciliğin kaynağı haline getirmiştir (Dincer, 1999:62). Lobicilik faaliyetleri günümüzde artarak devam etmekte ve diğer ülkelerde de farklı isim ve pratiklerle icra edilmektedir.

KAYNAKLAR

- aa.com.tr, (2020), <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-senatosu-ermeni-karar-tasarisini-kabul-etti/1672166>, (26.04.2020).
- AĞIR, O., (2018). "Türkiye'de Askeri Darbeler Karşısında Siyaset Kurumunun Tutumu" Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (15), ss. 1-26
- American Hellenic Institute (2020), Biz Kimiz, <https://www.aheworld.org/who-we-are>, (30.04.2020), <https://www.aheworld.org/history>, (30.04.2020)
- anca.org, (2020), <https://anca.org/nagorno-karabakh-overview-2/>
- ARI, T., 2015. Amerika'da Siyasal Yapı Lobiler ve Dış Politika, Dora Basım Yayın, Bursa, 5. Baskı, 350s.
- AŞÇI, S., (2013). "Yazılı Basında LGBT Temsili: Onur Haftası Haberlerinde Türkiye ve ABD Karşılaştırması", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler.
- bbc.com (2020), https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/06/150626_abd_escinsel_evlilik#:~:text=Amerika%20Birle%C5%9Fik%20Devletleri'nde%20Y%C3%BCksek,evlilikten%20daha%20derin%20de%C4%9Fildir%22%20dedi., (12.03.2020).
- BELLİ, A. ve AYDIN, A., (2018). "Türkiye'deki Sivil Toplum Anlayışına 15 Temmuz Darbe Girişimi Üzerinden Bakış" Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (15), ss. 63-78
- BUDAK, K. L., 2007. Ermeni, Rum, Yahudi Lobileri Örneğinde Lobicilik Kavramlarına Giriş, (Ed: Bilgehan Gültekin ve Leyla Budak), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 97-128.
- DİNCER, M. K., (1999). Lobicilik, Alfa, İstanbul, 207s.
- chip.com.tr (2020), https://www.chip.com.tr/haber/iphone-se-2020-product-red-surumu-koronavirus-savas-acti_87594.html, (25.04.2020).
- cnnturk.com (2020), <https://www.cnnturk.com/haber/dunya/apple-ceosu-tim-cook-gaylik-bana-tanrının-en-buyuk-armagani>, (25.04.2020).
- congress.gov, 2020, Eşcinsellikle İlgili Kongre Kayıtları, [https://www.congress.gov/search?searchResultViewType=expanded&pageSize=250&q={%22congress%22:\[%22114%22\],%22source%22:%22all%22,%22search%22:%22Gay%22}](https://www.congress.gov/search?searchResultViewType=expanded&pageSize=250&q={%22congress%22:[%22114%22],%22source%22:%22all%22,%22search%22:%22Gay%22}), (11.03.2020).
- FREDRİKSEN, K. I., (2014). "Despite Disparities Most LGBT Elders are Aging Well", <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4243168/> (24.05.2020).
- GLTB Tarihi, <https://www.glbthistory.org/timeline>, (11.03.2020).
- GÜLBAŞ, E. E., (2007). "Liberal Demokrasilerde Karar Alma Sürecinde Baskı Grubu Olarak Lobilerin Rolü: ABD Örneği", Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜLTEKİN, B., (2007). Ermeni, Rum, Yahudi Lobileri Örneğinde Lobicilik Kavramlarına Giriş, (Ed.: B. Gültekin ve L. Budak, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss. 129-161.
- HERZL, T., (2019). Yahudi Devleti, Milenyum Yayınları, İstanbul, 126s.
- haberturk.com (2020), <https://www.haberturk.com/abd-baskani-trump-tan-tepki-cekengbt-karari-2711041>, (11.03.2020).
- KANTARCI, Ş., (2011). Amerika Birleşik Devletleri'nde Ermeniler ve Ermeni Lobisi, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 416s.
- KÖKER, N. E. ve ERDOĞAN, İ., (2007). Ermeni, Rum, Yahudi Lobileri Örneğinde Lobicilik Kavramlarına Giriş, (Ed: B. Gültekin ve L. Budak), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.53-73.

- MAZICI, N., (2005). ABD’nin Güney Kafkasya Politikası Olarak Ermenistan Sorunu 1919-1921, Pozitif Yayınları, İstanbul, 160s.
- MEHMETOV, İ., 2009. Türk Kafkas’ında Siyasi ve Etnik Yapı Eski Çağlardan Günümüze Azerbaycan Tarihi, Ötüken Neşriyat Aş, İstanbul, 853s.
- ntv.com.tr (2020), <https://www.ntv.com.tr/galeri/dunya/kac-ulke-1915-olaylarina-soykirim-dedi,tzYQW8A3f0eSp1bSgnsp8g>, (26.04.2020).
- NNAAC, (2020), Danışma Kurulu, https://www.nnaac.org/advisory_board, (14.03.2020).
- NNAAC, (2020), Hikayesi, https://www.nnaac.org/our_story, (14.03.2020).
- NNAAC, (2020), Sponsorlar, <https://www.nnaac.org/supporters>, (14.03.2020).
- Noga-Styron K. E., Charles E. Reasons, Derrick Peacock., (2012). “The last acceptable prejudice: an overview of LGBT social and criminal injustice issues within the USA”, Contemporary Justice Review, Sayı:4, ss. 369-398.
- nytimes.com (1), LGBTQIA+’ın ABC’si, <https://www.nytimes.com/2018/06/21/style/lgbtq-gender-language.html>, (11.03.2020).
- nytimes.com (2) “JOHN F. Kennedy’nin Lobcilikle İlgili Röportajı”, <https://www.nytimes.com/1956/02/19/archives/to-keep-the-lobbyist-within-bounds-manylobbies-play-a-useful-role.html?searchResultPosition=1>, (13.03.2020).
- opensecrets.org (1), 2020’de ABD’de Lobi Firmaları, <https://www.opensecrets.org/federallobbying/firms/lobbyists?cycle=2020&id=D00000162&t0-Former%20Members%20of%20Congress=Former%20Members%20of%20Congress>, (13.04.2020).
- opensecrets.org (2), Eşcinsel Hakları ve Sorunları, <https://www.opensecrets.org/federal-lobbying/industries/background?cycle=2020&id=J7300>, (11.03.2020).
- opensecrets.org (3), LGBT lobisinin seçim kampanyalarına yıllara göre bağışları <https://www.opensecrets.org/industries/totals.php?cycle=2020&ind=J7300>, 14.04.2020; <https://www.opensecrets.org/federal-lobbying/clients/reports?cycle=2020&id=D000046963>, 15.04.2020).
- ÖZOCAK, Ö., 2014. “Diaspora Kavramı ve Ermeni Diasporası”, Yeni Türkiye Dergisi Ermeni Meselesi Özel Sayısı V, (64), ss. 110-121.
- PERİNÇEK, D., 2014. Ermeni Sorununda Strateji ve Siyaset, Kaynak Yayınları, İstanbul, 166s.
- QULİYEV, S., 2013. “Ermenistan’ın Devlet Destekli Terörizmi ve Onunla Mücadele Yolları”, Çankırı Karatekin Üniversitesi Avrasya Strateji Dergisi, (2), ss 123-144.
- SWLEBEL, Ş., (2009). “Lesbian, gay, bisexual and transgender human rights: the search for an international strategy”, Contemporary Politics, 15 (1), ss. 19-35.
- ŞAHTAHTI, S., (2015). Sözde Büyük Ermenistan Olgular ve Kanıtlar, Araz Yayıncılık, İstanbul, 192s.
- TDK, (2020), “Cinsiyet”, <https://sozluk.gov.tr>, (13.04.2020).
- twitter.com (1) (2020) <https://twitter.com/POTUS44/status/614435467120001024>, (15.04.2020).
- twitter.com (2) (2020), https://twitter.com/HillaryClinton/status/614434318023290884?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwtterm%5E614434318023290884&ref_url=https%3A%2F%2Ftr.sputniknews.com%2Fabd%2F201506261016223294%2F, (15.04.2020).

- twitter.com (3) (2020) <https://twitter.com/JoeBiden/status/1272699161016582145>, (15.04.2020).
- ULUSOY, E., 2015. "Ulus Aşırı Siyasetin Bir Enstrümanı Olan Diasporanın İşlevselliği ve Türk Diasporasının İnşası", Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÜREK, M. ve DOĞAN, N., 2011. Lobcilik ve Baskı Grupları: Devlet, Sivil Toplum ve Demokrasi, İnkılap, İstanbul, 1. Baskı, 200s.
- WALT, S. M. ve MEARSHEIMER, J., 2014. İsrail Lobisi ve ABD Dış Politikası, Çev.: Elif Ocak, Zodyak Kitap, İstanbul, 128s.
- WALT, S. M. ve MEARSHEIMER, J., 2014. İsrail Lobisi ve Amerikan Dış Politikası, Çev.: Hasan Kösebalaban, Küre Yayınları, İstanbul, 632s.
- World Health Organization, <https://www.who.int/classifications/icd/icdonlineversions/en/>, (10.04.2020).
- YAVUZER, H., 2009. "Amerika'daki Türkler ve Kurmuş Oldukları Türk Dernekleri", Zeitschrift Für Die Welt Der Türken, (1), ss. 171-198.
- YENİACUN, S. H., 2019. 1948 Arap-İsrail Savaşı, İlgili Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 53s.
- YENİACUN, S. H., 2019. 1967 Arap-İsrail Savaşı, İlgili Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 66s.
- YILDIZ, E. ve GÜLTEKİN, B., 2007. Ermeni, Rum, Yahudi Lobileri Örneğinde Lobcilik Kavramlarına Giriş, (Ed., B. Gültekin ve L. Budak), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.163-195
- YILMAZ, R., 2013. "Kafkasya'da Çözülemeyen Kördüğüm: Dağlık Karabağ Sorunu", Çankırı Karatekin Üniversitesi Avrasya Strateji Dergisi, (2), ss. 71-90.